

VERLANGEN NAAR HET ITALIAANSE EILAND

BARBARA
JOSSELSOHN

VERLANGEN
NAAR HET ITALIAANSE
EILAND

*Drie zussen. Drie liefdes.
Drie keuzes.*

HET ITALIAANSE EILAND 3

Vertaald door Nellie Keukelaar – van Rijsbergen

ecean

Verlangen naar het Italiaanse eiland is het derde deel van
Het Italiaanse eiland

Oorspronkelijke titel *The Forgotten Italian Restaurant*. Bookouture,
Londen

© 2024 Barbara Josselsohn

© 2025 Nederlandse vertaling Nellie Keukelaar – van Rijsbergen /
Oceaan

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeel-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar
gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch
of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is
uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining,
AI training and similar technologies.

Omslagontwerp Villa Grafica

Omslagbeelden © Shutterstock / Adobe Stock

NUR 302

ISBN 9789046833841

ISBN 9789046833858 (e-book)

ISBN 9789046833865 (audiobook)

www.oceaanboeken.nl

Oceaan maakt deel uit van Park Uitgevers

Voor juf Clarson en voor alle leerkrachten

PROLOOG

26 oktober 1943

Er waren geen sterren.

Emilia trok de houten deur zachtjes achter zich dicht, zodat signora Jorelini niet wakker zou worden. Met haar rug naar de deur bleef ze even staan. Het was geen mooie avond. Dit was heel wat anders dan de prachtige avonden afgelopen zomer, waarin de lucht met sterren bezaaid was en een warme blauwzwarte kleur had die met geen pen te beschrijven was. Vanavond was de lucht grauw, met her en der wolken. Dat was beter, want daardoor was de kans groter dat ze niet gezien zou worden. Door de bewolking was het donkerder. Toch had ze graag sterren gezien.

Ze zette de kraag van haar eenvoudige bruine jas op, trok hem dicht om haar hals en begon vlug maar voorzichtig te lopen. Het was beter om niet te rennen, ook al was de drang om dat te doen nog zo sterk. Vlugge voetstappen maakten herrie. Hoewel het bijna middernacht was, was het mogelijk dat er nog iemand wakker was, uit het raam keek en haar zag. Niemand sliep tegenwoordig goed, had signora Jorelini gezegd. Iedereen luisterde met één oor of er onverwachte geluiden waren.

Zoals het geluid van een auto 's avonds laat in het dorp. Dat was de grootste angst, want het kon zijn dat de motor werd uitgezet. Daarna werden er een of meer portieren dichtgeslagen, klikten er kwieke, efficiënte voetstappen over de straatkeien en werd er in het Duits, een harde taal met afgebeten lettergrepen, van alles geroepen. Er kwamen hier weinig auto's. Emilia kende

niemand met een auto. Alles was op loopafstand: de school, de bibliotheek, de winkels. Mensen hielden contact doordat ze elkaar op straat tegenkwamen. Zo kwamen ze te weten wie er ziek was, bij wie er boodschappen bezorgd moesten worden, wiens dochter zich had verloofd en wie er een baby had gekregen en dus blij zou zijn met speelgoed en kleren waar hun eigen kinderen te groot voor waren geworden.

Maar de nazi's deden alles op hun eigen manier.

Emilia speurde de straat af. De straatkeien glinsterden door de flikkerende straatlantaarns, waren nat van de eerdere motregen. Ze hoopte maar dat het vocht niet door de nieuwe veter-schoenen heen zou dringen die signora Jorelini voor haar had gekocht. Het was het enige paar schoenen dat ze bij zich had. Ze had niet geweten wat ze moest meenemen. Een nachthemd? Een tandenborstel? Extra haarklemmetjes? Ze had de zijkanten van haar haar zo goed mogelijk met speldjes vastgezet toen ze daarstraks uit bed was gestapt, want er was niemand geweest om haar te helpen het netjes naar achteren te trekken. Ze had de broek en de warme trui aan die ze eerder al op de stoel had klaargelegd en had geprobeerd zo zachtjes mogelijk te doen in het donker.

Hoelang moest ze in deze kleren rondlopen? Wanneer en waar zou ze zich kunnen omkleden? Ze had wat kleren – rokken, truien, ondergoed – in haar kleine koffer gedaan, die ze nu bij het versleten handvat vasthad. Het ritme van haar voetstappen bood troost.

De kleurcode vandaag was groen. Dat betekende dat er verzetsmensen in het bos achter de dorpsrand zouden zijn om de weg te wijzen. Dat was haar tenminste verteld. Hopelijk klopte dat, want wat moest ze anders? Ze was pas vijftien. Ze hoorde zulke keuzes niet te maken. Ze hoorde niet midden in de nacht in haar eentje buiten te zijn. En toch was dat het geval. Ze had

geen vader en geen thuis meer. Haar zussen waren weg. En nu was haar vriendin Corinna, de dochter van signora Jorelini, ook weg. Hoelang zou ze erover doen om bij de rand van het dorp te komen? Twintig minuten? Wat korter als ze haar pas versnelde? Ze had de tijd nooit bijgehouden.

Ze liep verder en zorgde ervoor dat ze buiten het bereik van de straatlantaarns bleef, was blij met de schaduwen die de gebouwen op het trottoir wierpen. Rechts van haar was het huis van de familie Simona, waar vorige week een Joods gezin had gelogeed. Drie personen: een moeder, een vader en hun zoon-tje van vijf. De moeder had een mooie naam: Ariella. Emilia had er op een avond samen met Corinna eten bezorgd. Signora Simona had Emilia en Corinna de eetclubengelen genoemd. Emilia was geschrokken van de uitputting op de gezichten van dit Joodse gezin. Hun ogen lagen diep in de kassen en hun gezichten zagen er afgetobd uit. Zelfs bij de kleine jongen.

Toen signora Simona haastig met de mand naar de keuken liep, die heerlijk rook door wat erin zat, was Ariella dichterbij de deuropening gekomen om te vertellen wat er in het noorden gebeurde.

‘De situatie verslechtert,’ had ze gezegd. ‘Ze weten dat we hier zijn. Onderduiken is niet meer voldoende.’

Signora Simona was naar de deur teruggelopen om Ariella daar weg te trekken. ‘Dat is gevaarlijk,’ had ze tegen de jonge vrouw gezegd. ‘Straks zien ze je.’

Ariella had zich laten meevoeren, maar had Emilia nog vlug gewaarschuwd: ‘Binnenkort zijn ze hier. Kun je ergens naartoe? Je kunt met ons mee...’

Emilia stond sprakeloos van verbazing. Hoe wist deze vrouw dat ze een van hen was?

‘Geen zorgen,’ had Corinna gezegd. ‘Ik heb een plan voor Emilia.’

Dat was een grote opluchting voor Emilia. Het was genoeg om te weten dat Corinna een plan had. Ze had nooit verwacht dat ze tegen Corinna zou moeten zeggen dat ze niet met dat plan instemde.

Emilia streek met de rug van haar hand langs haar neus en liep verder door het donker. Ze zou dit dorp ontzettend missen. Het was er zo mooi met de stenen gebouwen en de keienstraatjes, zeker als in het voorjaar van de ene naar de andere kant van het dorp de bloemenbakken en balkons uitpuilden van de bloesem van de paarse weigelia en roze oleander. De pleinen die uitkeken op de schitterende blauwe Tyrreense Zee beneden. Ze was hier geboren, was de jongste van het gezin. ‘Kun je ergens naartoe?’ had Ariella gevraagd. Veel inwoners – burens en familieleden in dit dorp dat haar thuis was – gedroegen zich anders dan eerst. Signora Jorelini had vaak tegen haar gezegd dat moeilijk te bepalen was wie je wel en niet kon vertrouwen.

Opeens hoorde ze een suizend geluid dat steeds sterker werd. Ze waren er, precies zoals Ariella had voorspeld. Ze wisten dat ze hier was, de dochter van de Joodse kleermaker van het dorp. Ze wisten alles. Emilia verstijfde, haar adem stokte en haar hart bonste zo hard dat haar slapen klopten. Ze moest weg uit deze straat, maar haar benen weigerden, waren slap alsof haar botten veranderd waren in de elastische banden die haar vader in de taille van jurken van zwangere vrouwen naaide. ‘Loop door,’ fluisterde ze tegen zichzelf. Haar ademhaling was onregelmatig. Ze móést doorlopen.

Iets verderop was de sierlijke boog boven de stenen trap naar de andere kant van het dorp. Emilia dwong zichzelf om diep adem te halen en vond de kracht om onder de boog te gaan staan. Ze wachtte op de onderste trede en luisterde of de auto dichterbij kwam, of de mannen naderden. Wat zouden ze met haar doen? Ze sloot haar ogen. Er schoten allerlei beelden door

haar hoofd: vrouwen en mannen die in hun nachtkleding uit appartementengebouwen werden gesleurd. Mensen die in auto's en laadbakken van trucks werden gesmeten en dan op weg gingen naar... Niemand die het wist. Of niemand die dat wilde zeggen.

Emilia bleef onder de boog staan, kromp ineen, luisterde naar het geluid van haar oppervlakkige ademhaling, sloot haar ogen en liet haar kin zakken, beet op haar onderlip om niet te gillen. Maar toen nam het geluid af. Het was geen auto. Het was gewoon de wind die was aangewakkerd.

Emilia liet zich op de onderste trede zakken en wachtte tot haar ademhaling weer normaal was. Ze kon hier niet blijven. Ze moest doorlopen, het bos zien te bereiken voordat er een volgend suizend geluid te horen was, wat wel een echte auto kon zijn. Ze dwong zichzelf overeind te komen en ging de smalle stenen trap op tot ze weer in de openlucht was. Vóór haar was de rij winkels die ze zo goed kende: de schoenmaker, de kledingwinkel, de winkel met kruidenierswaren, de *pasticceria*, de slager. Sommige winkels waren al een tijd gesloten. Er was tegenwoordig amper iets verkrijgbaar.

Ze liep door en toen zag ze het, op de hoek vlak naast de kledingwinkel. Haar huis, haar ouderlijk huis met op de begane grond haar vaders kleermakerij, de keuken en de woonkamer, en boven de slaapkamers. Het was een mooi, eenvoudige witstenen gebouw met een groene deur en struiken die in het voorjaar weelderig groeiden. Het huis en de kleermakerij die haar vader gedwongen had verkocht. Er woonden nu andere mensen, de familie De Luca. Die regelden alles in haar vaders kleermakerij, kookten in hun keuken en sliepen in hun bedden.

Ze zuchtte en keek omhoog. Toen zag ze opeens heel flauw toch een paar sterren. Drie, nee, vier. Ze moest denken aan het verhaal dat haar vader haar vaak vertelde als hij haar naar bed

bracht. Dat kende hij uit zijn jeugd. Het ging over een man die zijn huis moest verlaten en die weer een doel vindt door naar de vele sterren in de lucht te kijken. Het was een verhaal over moed en vertrouwen. Er zat voor die man niets anders op dan doorgaan en dat had hij gedaan.

Haar vader had dat verhaal heel vaak aan haar verteld. Hij wilde dat ze het zou onthouden.

Ze wierp een laatste blik op het huis, háár huis. ‘Ooit kom ik terug,’ fluisterde ze. Ze zou terugkeren naar dit huis, deze buurt en dit dorp. En dan zou ze ervoor zorgen dat alles weer werd zoals het vroeger was.

Ze greep het handvat van haar koffer steviger vast en liep verder.

Het was niet ver meer naar het bos.

EEN

Oktober 2019

Maandag

Vanuit de zwarte sedan keek Callie naar haar ouderlijk huis. Het was alsof ze een oude vriend na vele jaren terugzag. Een vriend van wie ze het gezicht herkende – de vorm van de ogen, de stand van het hoofd, de sproeten rondom de neus of het kleine litteken onder het oog als gevolg van een valpartij als kind – maar die toch een onbekende leek. Dat kwam doordat ze hier al heel lang niet was geweest. De vertrouwde kenmerken benadrukten dat gevoel van verwijdering juist.

De chauffeur stopte en Callie stapte uit. Achter haar stapten ook de ouders van haar zwager Joe uit. Ze hoorde Chloe, haar veertien maanden oude nichtje, vrolijk brabbelen toen Joe haar uit het autostoeltje tilde. De uitvaartplechtigheid was eenvoudig geweest, precies zoals haar zus dat zou hebben gewild. De enige overdaad die middag waren de felgele stralen van de herfstzon en het geritsel van de oranje en goudgele bladeren aan de takken van de grote eik die schaduw zou bieden aan Pams grafsteen, zoals die dat ook deed aan die van hun ouders en grootouders. Joe was de enige van de familie die een toespraak had gehouden. Hij vertelde dat Pam aan dit dorp en aan haar huis verknocht was. Ze woonde hier al haar hele leven en had nooit weg gewild.

‘Toen we een stel werden, zat er voor mij dus niets anders op dan bij haar intrekken,’ had hij met een verdrietig lachje gezegd.

Callie had een lok van haar op kinlengte geknipte bruine haar achter haar oor gestreken, zodat het niet in haar gezicht waaide, en had naar de vele mensen gekeken die snotterden of een zakdoekje tegen hun ogen drukten. Het verbaasde haar dat er zoveel mensen waren: burens, jeugdvrienden en collega's van de basisschool in het dorp, waar Pam en zij op hadden gezeten en waar Pam nu les gaf in de derde klas. Ze was er altijd, ten onrechte naar nu bleek, van uitgegaan dat Pam en Joe een rustig en geïsoleerd leven leidden. Saai zelfs. Verstikkend. Dat kwam misschien doordat Pam zo'n huismus was. Of doordat Pam de afgelopen jaren zoveel kritiek op Callie had gehad.

'Waar vlucht je voor?' vroeg Pam als Callie haar eindelijk terugbelde. 'Het is toch geen ramp als je het een tijdje wat rustiger aandoet?'

'Ik vlucht helemaal nergens voor,' antwoordde Callie steevast. Ze vond het vervelend dat ze als een nukkig kind klonk dat betrapt was met het koekje waarvan gezegd was dat ze het niet mocht opeten. Pam bemoederde haar graag. Het was een rol die ze jaren had geoefend. Pam was tien toen Callie werd geboren en ze had zich altijd meer als een ouder dan als een zus gedragen. Vanaf jonge leeftijd waren ze door hun grootouders grootgebracht en nadat Nonna en Nonno beiden overleden waren toen Callie twaalf was, had Pam voor haar gezorgd.

Toen ze eenmaal het huis uit was om te studeren, had Callie zich aan Pams adviezen geërgerd. Pam wist niet meer van de wereld dan zij.

Nu vroeg Callie zich af of ze het zonder Pam wel zou redden. Stel dat Pams betrokkenheid het enige was geweest wat voorkomen had dat haar leven volledig ontspoorde?

Ze liep over het leistenen pad naar de voordeur. De donkergroene jeneverbessen leken te glanzen in de middagzon. Dat vreselijke telefoontje van Joe van afgelopen dinsdag leek een

eeuwigheid geleden. De volgende ochtend was ze nog in shock in Philadelphia op de trein naar Connecticut gestapt. Joe, Chloe en zij logeerden in het gastenverblijf waar Joe's ouders woonden. Callie en Joe hadden beiden niet zonder Pam in het grote huis willen slapen.

Callie was blij dat ze als eerste naar binnen kon, zodat ze een moment voor zichzelf had voordat de gasten kwamen. Ze hoorde al auto's de rustige straat inslaan. Ze keek over haar schouder en zag dat er auto's langs de stoeprand geparkeerd werden en dat er mensen uitstappen. De donkere pantalone van de mannen en de zwarte jurken van de vrouwen staken onder hun herfstjassen uit.

Callie deed de voordeur open, stapte naar binnen en hing haar jas in de gangkast. Ze vond het verontrustend om op een dag die zo afweek van een normale dag zoiets alledaags te doen. Rechts van haar zetten mevrouw Greenbaum en twee andere vrouwen schalen met vleeswaren, salades, kazen en fruit, en mandjes met bagels, boterhammen en bladerdeeghapjes op de eetkamertafel. De tafel was gedekt met het mooie witte tafelkleed van hun grootmoeder, dat alleen bij speciale gelegenheden werd gebruikt. De drie vrouwen waren eerder weggegaan van de begraafplaats om alles klaar te zetten voor de nazit. Callie wilde hen gaan bedanken, maar bedacht zich. Ze was zo lang niet thuis geweest dat de vrouwen, met uitzondering van mevrouw Greenbaum, haar misschien niet eens zouden herkennen. Bovendien was ze uit haar doen en ze wist niet of er een samenhangende zin uit haar mond zou komen. Joe had gevraagd of ze op de begraafplaats een toespraak wilde houden. Daar had ze om diezelfde redenen van afgezien.

Ze schopte haar zwarte pumps uit, maar bedacht zich. Het was respectvoller ze aan te houden. Het was raar om hier in een zwarte jurk en panty rond te lopen. Als kind droeg ze thuis altijd

een joggingpak of een T-shirt met een badstof broekje, afhankelijk van het seizoen. Zo'n huis was het. Pam had door de jaren heen wat meubels vervangen, maar er hing nog dezelfde sfeer als vroeger. Dat gold voor de hele buurt. De huizen waren nog hetzelfde, splitlevelwoningen met aan de voorkant een strak gazon. Verderop in de straat was de school en nog weer verder was een klein winkelcentrum met een koffietentje, een kledingwinkel, een groenteboer, een Italiaanse bakkerij en een pizzeria. Toen ze op de middelbare school zat, vond ze de eenvoud van het dorp verstikkend en ze had zich voorgenomen er zo gauw mogelijk weg te gaan.

Ze pakte de trapeleuning vast en ging naar boven. Het was alsof ze door modder liep en het gewicht van haar herinneringen was loodzwaar. In dit huis hadden zoveel levensbepalende gebeurtenissen plaatsgevonden, waren zoveel daaruit voortvloeiende gesprekken gevoerd, waren zoveel bezielde beslissingen genomen. En Pam was daar allemaal bij geweest. Pam die Callie hielp haar tekst te leren toen ze op de middelbare school bij de musical de rol van Elle in *Legally Blond* had gekregen. Pam die haar hielp haar koffer in te pakken omdat ze als derdejaarsstudent een semester in Wenen ging studeren. Pam die een fles champagne opentrok toen Callie haar eerste baan als pr-medewerkster bij een klein theater in New York had gekregen. Pam die afgelopen winter naast haar op de bank in de woonkamer zat en nadrukkelijk vroeg waarom het nooit serieus werd met de mannen met wie Callie, die inmiddels tweeëndertig was, datete. Pam als prachtige bruid, als stralende zwangere, als kersverse moeder die doodmoe maar dolgelukkig Chloe in haar armen hield alsof een gat dat ze altijd in haar hart had gevoeld eindelijk was gevuld.

Pam aan de telefoon, drie weken geleden, die haar smeekte niet naar Philadelphia te verhuizen. Callie zag zo voor zich dat

Pam over Chloe's hoofdje aaide terwijl die in haar ledikantje lag te slapen. Ze zag Pams donkere fijne haar met middenscheiding, dat in een staart uit haar onopgemaakte gezicht werd weggehouden. Ze hoorde haar stem, gespannen maar zacht om de baby niet wakker te maken: 'Je zit nu al helemaal in New York. Dat is een uur met de trein. En nu wil je nog verder weg gaan wonen? Wat heb je in Philadelphia te zoeken?'

'Het is een leuke stad. Waarom niet?' had Callie geantwoord. De waarheid was dat ze zo ver mogelijk weg wilde. Liever nog was ze naar het buitenland gegaan. Dat zou ze ook gedaan hebben als haar paspoort niet zoek was. Ze dacht dat het misschien hier lag, want ze was in maart voor een bliksembezoek langs geweest nadat ze in een opwelling naar IJsland was gereisd om het noorderlicht te zien. Toen ze afgelopen maand haar paspoort niet kon vinden, had ze niet op een vervangend paspoort willen wachten, want ze wilde zo gauw mogelijk weg uit New York. En dus was ze naar een andere grote stad verhuisd in de hoop daar een nieuw leven op te bouwen.

'Callie, aan onze kant van de familie hebben we alleen elkaar,' had Pam smekend gezegd. Callie voelde door de telefoon heen dat het Pam ernst was. 'Wil je helemaal geen familie meer? Wil je niet dat Chloe weet wie je bent?'

'Ze is een baby. Voorlopig zijn jij en Joe de enigen om wie ze geeft.'

'Maar wat ga je daar doen? Hoe ga je jezelf onderhouden?'

'Geloof het of niet, maar er zijn banen in Philadelphia. Ik vind heus wel werk.'

'Kun je dan in elk geval naar huis komen zodat we erover kunnen praten? Kom naar huis en blijf lekker lang logeren. Al blijf je een paar weken... Dan kunnen we samen leuke dingen doen, net als vroeger.'

‘Dat kan niet. Over twee dagen gaat mijn huurcontract in. Ik kom binnenkort naar huis. Als er een reden is, kom ik op bezoek.’

‘Je hebt toch geen reden nodig? Thuis is thuis, familie is familie...’

‘En mensen zijn zoals ze zijn. Je kent me, altijd onderweg. Ik ben niet zoals jij. Ik blijf nooit op dezelfde plek...’

Pam had geweten dat dit niet het hele verhaal was. Dat merkte Callie aan haar geërgerde zucht en haar gelaten instemmend gebrom. Pam kon irritant zijn, maar ze was slim. Toch kon Callie zich er niet toe zetten haar te vertellen waarom ze echt zo vlug weg moest uit New York. De schaamte was te groot. Ze zat niet te wachten op Pams oordeel en teleurstelling. De waarheid zou opnieuw bevestigen dat Callie een puinhoop van haar leven maakte.

‘Goed,’ had Pam uiteindelijk kortaf gezegd. ‘Doe maar wat je zelf wil.’

‘Dat is precies waar ik mee bezig ben,’ had Callie geantwoord.

‘Weet dat je altijd naar huis kunt komen,’ had Pam er op vriendelijkere toon aan toegevoegd voordat Callie kon ophangen. ‘Dit is nog steeds je thuis en dat zal altijd zo blijven. Begrepen?’

Callie had geknikt en hoopte dat Pam dat op de een of andere manier door de telefoon heen zou voelen. Want ze wist wat haar zus bedoelde. Pam en zij hadden het huis geërfd nadat hun ouders waren overleden. Pam en Joe waren bezig Callie stapsgewijs uit te kopen. Pam wilde dat Callie nog steeds het gevoel had dat het ook haar huis was. Callie kreeg tranen in haar ogen toen Pam dat zei en het kostte haar moeite met vaste stem te spreken toen ze afscheid namen. Pam mocht niet weten dat ze in tweestrijd stond over haar vertrek uit New York. Haar verhuizing naar Philadelphia moest goed uitpak-

ken. Haar trots verhinderde haar om haar ware motieven te onthullen.

Callie had geen idee wat er nu met het huis ging gebeuren, maar daar wilde ze nu niet over nadenken.

Eenmaal boven liep ze naar de ouderslaapkamer, waar Pam en Joe nu sliepen. Er waren wat dingen veranderd. Ze hadden de lichtpaarse muren wit geverfd, hadden een mooi bed met een lattenbodem, een lichtgrijze spreij en een eenvoudig metalen hoofdeinde neergezet, en ze hadden de oude donkere meubels vervangen door moderne withouten meubels. Callie stapte over de drempel. Het rook naar Pam, die vanillegeur waar Pam zo dol op was. Callie ging op de rand van het bed zitten en snoof de zoete, frisse geur op. Even voelde ze zich thuis. Ze besepte dat dit precies was wat ze gehoopt had te voelen vanaf het moment dat ze dit huis binnen was gegaan. Maar toen ze haar zwarte jurk zag, verdween dat gevoel. Ze keek weer voor zich uit en zag een fotolijstje met een trouwfoto van Pam en Joe. Pam straalde van geluk in haar eenvoudige satijnen jurk, haar haar los op haar schouders. Pam was vroeger verlegen en angstig. Ze mocht niet sporten en mocht niet bij vriendinnen logeren, mocht veel dingen niet die voor andere kinderen heel normaal waren omdat ze een aangeboren hartafwijking had: hypertrofische cardiomyopathie. Callie had die medische term lang geleden in haar hoofd gestampt. Door die hartafwijking was Pam soms verzwakt en duizelig. Ze had niet gedacht ooit te zullen trouwen.

Maar zo'n twee jaar geleden kwam ze op een singlesavond in het wijkcentrum Joe tegen, die ze nog kende van de middelbare school. Ze liepen tegen de veertig en waren als verliefde pubers voor elkaar gevallen. Ze waren thuis getrouwd. De bruiloft, die door Joe's moeder was georganiseerd, was klein maar stijlvol. Voor Pam kwam er een droom uit die ze nooit had durven dromen.

Callie verliet de ouderslaapkamer, liep verder door de gang en bleef bij de deur naar haar oude slaapkamer staan. Pam had het nog altijd over Callies kamer, ook al had Callie hier niet meer gewoond sinds ze was vertrokken om te gaan studeren. Al Callies meubels stonden er nog: het houten bureau en de ladekast met zes laden. En hoewel Pam het beddengoed had vervangen, was de nieuwe sprei lichtgeel, dezelfde kleur als de oude sprei. Callie had nooit begrepen waarom Pam niet meer veranderingen doorvoerde en ze werd nijdig om wat ze opvatte als subtiele druk om haar avontuurlijke inslag aan banden te leggen.

‘Het is belachelijk,’ zei ze als ze in de vakanties naar huis kwam toen ze studeerde. ‘Ik woon hier niet meer. Doe iets met deze kamer. Maak er een gameroom van of zo!’

Maar daar wilde Pam niets over horen. Ze vond de kamer goed zoals die was.

Met een zucht ging Callie naar de kamer ernaast, Pams oude slaapkamer. Dat was nu Chloe’s kamer, die er schattig uitzag met een mooi wit ledikantje, een commode en een grote speelgoedkist waar met roze ballonachtige letters CHLOE op stond. ‘Later mag ze zelf kiezen,’ had Pam gezegd, ‘maar zolang ze klein is, wil ik dat haar leven gevuld is met roze en kant en ruches.’ Pams blijdschap was tastbaar. Ze genoot van het moederschap.

De enige meubels die van Pam waren geweest en er nog stonden, waren haar bureau en haar bureaustoel. Het was zo’n zelfde bureau als dat van Callie, met één smalle horizontale lade en drie grotere lades aan de zijkant. Callie liep verder de kamer in, liet haar hand over het bureaublad glijden en trok de horizontale lade open. Daar lagen allemaal spullen in waar Pam van hield: haar kleurpotloden, haar schetsboek, haar borduurwerk, haar boekenschrift. Callie raakte de kleurpotloden aan en verwachtte min of meer dat die zouden oplossen als een suikerklontje in een mok warme thee. Hoe was het mogelijk dat Pams